

Életutam - My way of life

Egykori munkahelyemen a komlói földtani laboratóriumban 1964-ben kezdtem el a sporomorpha-k és a szervesvázú mikroplanktonok tanulmányozását majd vizsgálatát. A laboratórium őslénytani csoportját tanítómesterem Bóna József kandidátus vezette. Első lépésként a pollen és spóra morfológiát ismertette meg velem, Thomson és Pflug 1953-as valamint Nagy Lászlóné 1958-as monografikus munkái alapján. Ezeket az ismereteinket később Wilfried Krutzsch és mások munkáinak segítségével tudtuk bővíteni. Engem, aki kényszerűségből kerültem ebbe a közösségbe, lassan-lassan rabul ejtett a mikroszkopikus világ.

Laboratóriumi kollégáim közül Sümegi Katalin és Talált Teréz a foraminifera-kon, Tüske Márta, majd később Gál Miklós a nannoplankton-ok vizsgálatán dolgozott.

A miocén és a paleogén rétegeket vizsgáltuk fúrásokból, szinte az egész ország területéről az 1962–1988 évek között, amikor még a stáb együtt volt. A mátraaljai lignitkutató fúrások vizsgálata során (1964–66) találkoztam először azzal a pannóniai dinoflagellata együttesel, amely megragadott. Még csak számozottan gyűjtöttem, nem volt mihez kapcsolnom, ismeretlen volt. A nagy ismeretlenség világosodni kezdett, amikor 1978-ban kezembe került D. Wall és B. Dale (1970) munkája, a karib-tengeri lagunákban élő *Spiniferites bentorii*-*Gonyaulax digitalis* fajról. Szinte egyidőben jutottam hozzá C. A. Kofoid 1911 dinoflagellata leírásaihoz is.

Nagy Lászlóné (1965) dinoflagellata fajainak leírását ismertem, mert az eredeti fotók negatívját is kölcsön adta. Módszerét a rajzai alapján követni nem tudtam, de tiszteletben tartottam ezeket az első leírásokat.

A laboratóriumi napi munkáim mellett készült el a pannóniai dinoflagellata együttes első rétegtani vázlat, melyet előadtam a Magyarhoni Földtani Társulatban Pécsen 1979-ben. E kézirat alapján tudta elintézni Somssich Lászlóné főgeológus, hogy a laboratórium kapja meg a magyarországi alapfúrások vizsgálatát.

A nyolcvanas években jutottam hozzá Nicolae Baltes (1971) munkájához. Leírásai alapján láttam, hogy a dinoflagellatákat azonos módszerrel különíti el. Felmerült részéről, hogy a dinoflagellatákat együtt dolgozzuk fel, de én nem mertem vállalni ezt a munkát.

A laboratóriumba gyors egymásutánban érkeztek az alapfúrások 1979-és 1992 között a mikroplankton vizsgálatra, elsősorban a Magyar Állami Földtani Intézettől, de később a MOL Rt. geológusaitól az alföldi fúrások is.

A szervesvázú mikroplankton zonációja először 1988-ra körvonalazódott, eltekintve az 1982-es első, kezdetleges publikációtól. A zonációt már 1989-ben ki kellett egészítenem és amint gyarapodtak az ismereteim részletesebbé is vált az 1994-2016. évek között.

Mindig egyedül dolgoztam a dinoflagellaták vizsgálatán. Az 1979–89-es évek között, Bóna József, aki a főnököm volt, szabad kezet adott ennél a feladatnál, és amint mondta, „stilisztikailag” javította a kéziratok jelentéseim értékeléseit. Ezt nem lehet eléggé megköszönnöm neki.

Bóna József nyugdíjba vonulása után 1989-től véglegesen magamra maradtam a vizsgálatokkal. Küzdésem egyik állomása az OTKA pályázat elnyerése volt az 1992–93. évekre, ez éppen akkor sikerült, amikor már nyugdíjba helyeztek. Ekkor hívtak meg munkatársnak a Komlói Természettudományi Gyűjteményébe Fazekas Imre.

Bóna József (balra) mikropaleontológus és Fazekas Imre (jobbra) biológus, gyűjteményvezető 2004-ben, a komlói múzeumban

Fazekas Imre gyűjteményvezető mellett dolgozni nagyon jó iskola volt. Sokat tanultam tőle informatikából, taxonómiából, muzeológiából, a tanulmány készítés módszertanából; mindig segített, naponta bátorított. A „Tanár úr” szinte egy új világot nyitott meg előttem. Publikációim nagy részét is Ő szerkesztette és szerkeszti ma is; korábban az általa alapított *Folia Comloensis*-ben, újabban pedig a pécsi *Acta Naturalia Pannonica* folyóiratban. 1993–2005 között dolgozhattam a Komlói Természettudományi Gyűjteményben. Fazekas Imre 2005-ben váratlanul távozott a komlói muzeológiából, ezt követően már nem volt szükség a munkámra. Én ugyanakkor súlyosan megbetegedtem. A rákot leküzdve, otthonomban rendezkedtem be úgy, hogy a dinoflagelláták vizsgálatát folytatni tudtam.

1992 és 2015 között kapcsolódtam be a *Mol. Rt.* fúrásainak dinoflagellata vizsgálatába, előbb Révész István, majd Magyar Imre, és Szurominé Korecz Andrea geológusok kutatásaiba. Éreztem az idő múlását, s tudtam, hogy eljött az ideje a zonáció- és elmaradt munkáim leírásának. A szarmata-pannóniai rétegek határvonalainak leírása ennek a tervnek volt az első állomása (2012). 2012-ben azon a ponton voltam, hogy abbahagyom, nem csinálom tovább. Akkor a Csenge gyermekem azt mondta, hogy nekem ez volt az életem értelme, ne hagyjam veszendőbe menni! Ekkor állítottam össze egy fotótárat, amely a szarmata-pannóniai határrétegektől a pannóniai rétegekben lévő mikroplankton együttesek egészét, a legjellemzőbb fajokkal mutatja be 145 fotótáblán és 21 rajzos táblán (még kiadatlan, a komlói múzeum páncélszekrénye őrzi). Ezután kaptam újabb erőt és írtam meg a *pannonicus* zónát 2016-ban.

Látom, tudom, hogy kellene egy 15 oldalas összefoglalás az egész zonációt bemutató, melyre Magyar Imre is bízott, felajánlva, az angolra fordítását is, de én azt gondolom, hogy a megismerést illetően azzal nem jutunk előbbre. Megírta már azt Korajka Bakrač és ami a magyarországi együttesekben más, a kifejlődéseink különbözősége miatt, majd részletesen kidolgozva megírom, ha a Jóisten ezt még megengedi nekem, akitől a talentumot kaptam, és Neki nem okozhatok csalódást.

A fiókomban túl sok félben maradt munka van. Hozzá fogtam a taxon-lista befejezéséhez. Ennek az elkészítését eredetileg Fazekas Imre javasolta, valamikor 2002 körül. Ez a könyv a magyar földet kutató palinológusok munkáját foglalja egybe, mert hivatásunk nekünk, akik még élünk az értékek megmentése és felmutatása.

Komló, 2018 május havában

Sütőné Szentá Mária